

שיל"ת

קונטרס

# דפ"ד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו  
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו  
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י  
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון קלג שנה ג' פרשת שלח חודש סיון שנת ה' תשפ"ג לפ"ק

גיטין יז. - כג:

**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל  
ניתן לפנות לכתובת המייל  
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות  
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות  
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב  
לכתובת מייל הנ"ל.

# פרנס השבוע

ברכת מזל טובא זגדיא יאה

שגורה בזאת לאבינו רועינו

כ"ק מרן אדמור עט"ר

שליט"א

לרגל שמחת נישואי נכדתו

בת לבנו רב דקהלתינו בביתר

הרה"צ ר' חיים מרדכי שליט"א

יהא רעוא מן קדם שמיא שיאריך

ימים על ממלכתו בבריות גופא

ונהורא מעליא עדי ביאת משיח

צדקנו במהרה בימינו

אמן

המברכים מעומקא דלובא

מערכת דפירשנו

# מה בגליון?



• מה דהקשו לריש להיש ללשיטתו לא נחלקו ר"ש ורבנן גבי טעם תקנת זמן בגיטין א"כ מאי איכא בין ר"ש רבנן, ובמסקנא תירצו דגבי הטעם לפירות בו עלמו נחלקו, קשה דהרי כבר בדברי ר' יוחנן הוכרחנו לומר דאיכא בין רבנן לר"ש מחלוקת גם לגבי פירות, שהרי אמרנו שר' יוחנן סובר דעד שעת נתינה יש לו פירות, וזהו לרבנן, דאילו לר"ש מן ההכרח הוא שמשעת כתיבה אין לו, דאל"כ למה לר"ש תיקנו זמן בגיטין משום פירות, הרי ממילא לא אזלינן גבי פירות מזמן הכתוב בגט, אלא ודאי לשיטתו משעת כתיבה אין לו, וא"כ כבר מצינו חילוק בין רבנן לר"ש גבי פירות, וממילא מה הקושיא עכשיו על ר"ל אלא לר"ל מאי איכא בין ר"ש לרבנן, גם לשיטתו אפשר לתרץ בפשיטות דנחלקו מאימתי אין לו פירות, ומה היה קשה בהו"א ללא תירצו כן? (הערה נ"ט)

• במשנה דאמרו בכל כותבים בדיו וכו' ובכל דבר שהוא של קיימא, קשה למאי נכתב במשנה דבכל כותבים, הרי למעשה אמרינן במשנה שרק בשל קיימא כותבים, ולמה אמרו בכל כותבים. ועוד קשה דגם אם כוונת המשנה לדברים של קיימא, מ"מ יקשה למה בעינן לומר כן ב' פעמים, גם בכל כותבים וגם ובכל דבר של קיימא. ועוד קשה למה בגמ' הקשו רק על הא דאמרו במשנה ובכל דבר שהוא של קיימא לאתויי מאי,

ואילו על ככל כותבים דכתיב בתחילה לא הקשו לאתווי מאי?  
(הערה ס"ד)

• הא דהקשה בתוד"ה למימרא למה לא הקשו בגמ' מהא דחרות על הלוחות דכתב שהוא חקוק נקרא כתב, ותירץ דמעבד ניחא לאקשווי דהוה מגט אגט, קשה דמניין לו לתוס' דבלוחות גס איירי בחק יריכות ולכך הוה כתיבה, וכדתירלו בגמ' אהא דעבד, דלמא איירי קס בתוכות וא"כ עדיין יקשה למה כאן גבי גט בתוכות לא הוי כתיבה. ואין לומר דהיות וכתב דמ"ס וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין, והיינו שעל אף שלא היו תוכן מחוזרים לאבן עמדו על מקומם, ממילא מוכרחים לומר דאיירי שחק יריכות ולכך שייד לומר בנס היו עומדין, אבל בחק תוכות מה נס שייד בו. דגם בחק תוכות יש לומר דהא את עכמה של המ"ס והסמ"ך שהיו בולטות ואינן מחוזרות בנס היו עומדין, ואדרבא בזה ניחא יותר, דאין הנס בתוכות שלהם שהיו עומדין, אלא הנס היה בהם עכמס שבנס היו עומדין, וא"כ מה יתראו על קושיא זו בגמ', וגם למה לא הקשו מיניה לכל הפחות אחר התירוץ מעבד? (הערה ס"ט)

• הא דהקשה אביי אדרבה איפכא מסתברא בארץ דאי אתי בעל מערער משגחינן ביה וחיישינן לקלקולא לא מהימנא, קשה דגם אם אין להאמינה בארץ משום חשש קלקול, מ"מ למה בחו"ל לאדיבורא דידה קא סמכינן נאמינה, הרי אם בין בארץ ובין בחו"ל יש טעם שלא להאמינה, למה באמת נאמינה כלל אפי' בחד מאלו, אדרבה בשניהם אין להאמינה כל אחד מטעמו?  
(הערה פ')



## דף יז ע"א

נח. בגמ' אמר ליה רב אמי אלא מעתה רישא דקתני שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול ור"י מבשיר ואפי' גט יוצא מתחת ידי שניהם פסלי רבנן א"ל אין. היינו דאם בעינן לומר בפנינו נכתב ונחתם בשנים, א"כ גם בגט יוצא מתחת שניהם כן הדין דפסול לרבנן, דהרי לא אמרו שניהם גם על הכתיבה וגם על החתימה. אבל קשה מה קושיא יש בזה כלל, הרי ברור הוא שקך יהא הדין לרבנן לפי הרישא, ולמה כלל יקשה לנו לפרש כך שעל זה אמר רב אמי אלא מעתה, וכי סתירה לזה מצא. ועיין בתוד"ה אמר ליה דכתב דקושיא זו של רב אמי אינה אלא במאי פליגי אלא שלא חש להאריך. היינו דהוי כעין המשך לדברי ר' יוחנן על הרישא לא שנו דנחלקו אלא בגט יוצא מתחת ידי אחד, וכאן נחלקו רבנן גם בגט יוצא ידי

שניהם. וביתר ביאור היינו שהיה קשה לרב אמי אם בסיפא נחלקו רק בגט יוצא מתחת ידי אחד, א"כ איך שייך לומר דברישא נחלקו גם בגט יוצא מתחת ידי שניהם, וזה תירץ ר' אמי דמ"מ אמת היא דברישא נחלקו בשניהם, ואין הכרח שכמו בסיפא שנחלקו באופן אחד שגם ברישא יהיו נחלקים רק באופן אחד, אלא רישא וסיפא ב' דברים הם ואינם שוים בזה. וכך היא גם הקושיא איפכא בהא דזימנין אשכחיה וכו', דגם שם הרישא והסיפא אינם שווים.

## דף יז ע"ב

נט. בגמ' אמר לך ר' יוחנן אליבא דר' שמעון לא קאמינא כי קאמינא אליבא דרבנן בשלמא לר' יוחנן היינו דאיכא בין ר"ש לרבנן אלא לר"ל מאי איכא בין ר"ש לרבנן. היינו דלר' יוחנן עיקר המחלוקת ביניהם הוא בטעם תקנת זמן בגיטין, דלר"ש משום פירות תיקנו, ואילו לרבנן

משום בת אחותו תיקנו, וממילא ניהא במה נחלקו בגט שנכתב ביום ונחתם בלילה, ולרבנן פסול משום בת אחותו ואילו לר"ש כשר דמשום פירות ליכא, דהרי לר"ש משעת כתיבה לית ליה פירות, אבל לר"ל יקשה היות ולשניהם בין לרבנן ובין לר"ש הטעם הוא משום פירות במאי נחלקו. אבל באמת קשה דהרי כבר בדברי ר' יוחנן הוכרחנו לומר דאיכא בין רבנן לר"ש מחלוקת גם לגבי פירות, שהרי אמרנו שר' יוחנן סובר דעד שעת נתינה יש לו פירות, וזהו לרבנן, דאילו לר"ש מן ההכרח הוא שמשעת כתיבה אין לו, דאל"כ למה לר"ש תיקנו זמן בגיטין משום פירות, הרי ממילא לא אזלינן גבי פירות מזמן הכתוב בגט, אלא ודאי לשיטתו משעת כתיבה אין לו, וא"כ כבר מצינו חילוק בין רבנן לר"ש גבי פירות, וממילא מה הקושיא עכשיו על ר"ל אלא לר"ל מאי איכא בין ר"ש לרבנן, גם לשיטתו אפשר לתרץ בפשיטות דנחלקו מאימתי אין לו פירות,

ומה היה קשה בהו"א דלא תירצו כן. ואולי יש לומר דחילוק כזה בין כתיבה לחתימה לא הוה ידעינן בהו"א דיש לחלק כן, דאילו לחלק בין כתיבה לנתינה לר"ל א"א לחלק בכך, שהרי א"כ לחד שיטתא יקשה למה תיקנו בשביל פירות זמן בגיטין, הרי ממילא לא אזלינן בתר זמן זה, אלא ודאי דלשניהם בתר שטר הגט אזלינן, וא"כ היה קשה במה נחלקו, וזה חידשו בגמ' דמ"מ שייך לחלק בין כתיבה לחתימה ובוה ניהא.

**פ. בגמ' כתוב בו שבוע שנה חדש שבת מאי א"ל כשר ומה הועילו חכמים בתקנתן אהנו לשבוע דקמיה ולשבוע דבתריה. היינו דאפי' באופן שכתב בו רק שבוע והיינו באיזה שמיטה אירי, מ"מ כשר בזה הגמ', כיון דאהנו בזה לכל הפחות שלא יוכל לחפות על בת אחותו או להוציא פירות משמיטה הקודמת לו. אבל קשה ותימה הוא דכאן משמע דדי לנו שאהנו לן גיטא לשבוע דלקמיה ולשבוע דבתריה, ואילו במשנה**

אמרו רבנן דנכתב ביום ונחתם בלילה פסול, וכל זה למה רק משום דחיישינן שיוציא או יחפה בכך יום אחד קודם, ואם כאן לשבוע דחיינו לשבע שנים לא חיישינן במשנה נחשוש ליום אחד. ואולי יש לומר דמ"מ מזוייף מתוכו גרוע יותר מאילו אין ברור לן בגט באיזה יום הוא, דכאן גבי שבוע איירי שאין אנו יודעים ע"פ הגט באיזה יום הוא ורק השבוע אנו יודעים, ואהנו לן לכל הפחות לשבוע דקמיה או לשבוע דבתריה, אבל במשנה שמפורש מתוך הגט ליום קודם ותגבה מכוחו להדיא לכך פסול, אבל עדיין צריך עיון בזה דסוף כל סוף בשניהם עדיין איכא החשש של זנות או פירות, ולמה יהא כשר בזה.

דף יח ע"א

סא. בגמ' איתמר מאימתי מוניין לגט רב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה מתקיף לה רב נתן בר הושעיא לשמואל יאמרו שתי נשים

בחצר אחת זו אמורה וזו מותרת. ותירצה אביי דזו גיטה מוכיח עליה וזו גיטה מוכיח עליה וממילא אין זה תימה. גבי טעם המחלוקת של רב ושמואל לכאורה קשה במאי נחלקו, דהרי א"א לומר דלגבי גט ישן אם חיישינן לו או לא הוא דנחלקו, והיינו שלרב חיישינן ולכך תמתין אחר נתינה ולשמואל לא חיישינן ולכך לא תמתין עוד אלא מן הכתיבה, דהרי אם חיישינן לגט ישן הוי הגט פסול לגמרי, דאם נתייחד עמה אחר כתיבת הגט פסול, ומשום חשש זה אין לה רק למנות מיום הנתינה אלא לפסול הגט לגמרי, אלא זה ודאי שלכו"ע לא חיישינן לגט ישן, וכפי' שגם כתוב להדיא בגמ' דבין הברייתא כוותיה דשמואל ובין הברייתא כוותיה דרב אמרו דלגט ישן לא חיישינן, וא"כ במאי כן נחלקו רב ושמואל. ונראה דקושיית רב נתן בר הושעיא ותירוצו של אביי הם מחלוקתם של רב ושמואל. דלרב חיישינן שיאמרו שתי נשים



בחצר אחת וכו', והיינו שמחמת כן יטעו להכשיר גם אותה שנתגרשה עמה באותה חצר להנשא, על אף שלא לא יעברו ג' חדשים משעת הכתיבה, ולא ידעו דמן שעת הכתיבה מונין לה, אלא יטעו שאין מריך למנות כלל, ולכך לכולן מונין משעת נתינה, ונאילו שמואל סבר כדתירץ אביי דהיות זמן גיטה מוכיח עליה לא יטעו בזה, ולכך די למנות משעת הכתיבה.

## דף יח ע"ב

סב. בגמ' אמר ר"ל לא הכשיר ר"ש אלא לאלתר אבל מכאן ועד עשרה ימים לא חיישינן שמא פיים ור' יוחנן אמר אפי' מכאן ועד עשרה ימים אם איתא דפיים קלא אית ליה למילתא. ביאר רש"י דר"ל חיישינן שמא פיים ובא עליה וא"כ הוי הגט ישן, וממילא הגט פסול, וודאי שפירות עדיין יש לו, שהרי אין כאן כלל גט, ואילו ר' יוחנן סבר דלא חיישינן להכי, דאם פיים קלא אית ליה למילתא, והיות

ואין קול שפיים לא חיישינן לזה, וממילא הגט כשר וכבר אין לו פירות משעת כתיבה שכבר נתן עיניו לגרשה. אבל באמת קשה, דא"כ אין החילוק לר"ל בין עשרה ימים לפחות רק לעניין פירות, אלא לגבי עצם כשרות הגט, והיינו דחיישינן לגט ישן, ולכאורה במשנה לא משמע שבזה נחלקו רבנן ור"ש לגבי כשרות הגט מצד עצמו, והיינו לחשש גט ישן, אלא משמע דמחלוקתם הוא רק לגבי תקנת זמן אם כשר בזה או לא, וכפי שפירשוהו לעיל ר"ל ור' יוחנן עצמם אם מחמת פירות הוא או משום בת אחותו. ועל אף שאפשר לתרץ דדווקא בחילוק של יום ללילה בין כתיבה לחתימה הוא דמיירי לעיל אם משום פירות או בת אחותו, ואילו כאן גבי עשרה ימים כן שייך פסול בכשרות הגט מחמת גט ישן, מ"מ דוחק הוא דלא מיירי עכשיו בטעם שאמרו לעיל במשנה זו. ולולי דברי רש"י היה אפשר לומר דבאמת מחלוקתם אינו כלל גבי

גט ישן ולפסול הגט מחמת עצמו, אלא דר"ל סבר דהיות ושיטתו של ר"ש שאין לו פירות משעה שנתן עיניו לגרשה, והיינו דבמחשבה זו די שיפסיד פירות, דלכך משעת כתיבה שהוברר כוונתו מפסיד פירות, ממילא די בשימתין עשרה ימים וחיישינן שעלתה לו במחשבה לפיים עמה ולא לגרשה, דהראיה שעדיין לא החתים השטר, לכך אין להפסידו פירות משעת כתיבה, דאפשר שאח"כ חזר בו ופיים בדעתו שלא לגרשה, וממילא עדיין יש לו פירות דאינו עוד בהגדרה של נתן עיניו לגרשה, ולכך אין להפסידו פירות בכהאי גוונא אפי' לר"ש אלא משעת חתימה, ומשא"כ ר' יוחנן סבר דכדי לבטל מחשבתו בראשונה שנתן עיניו לגרשה, לא די שיעלה עתה מחשבה הפוכה בלבו שלא לגרשה, דאין מחשבה מבטל מחשבתו הראשונה, ובפרט שבמחשבתו הראשונה גם היה מעשה שכתב הגט, ורק באופן של מעשה אפשר לבטל

מחשבתו הראשונה והמעשה עמה, וממילא רק אם פייסה להדיא הוא דיבטל הפסד פירות שלו משעת כתיבה, והיות ומעשה כזה של פיוס להדיא קלא אית ליה, לכך כל זמן שאין קלא אין לו לקבל פירות אחר שעת כתיבת הגט, אפי' אחר עשרה ימים ויותר. ולפי זה ניהא דעדיין איירי ר"ש כאן רק גבי פירות ותקנת זמן ולא גבי עצם כשרות הגט ובאמת לגט ישן לא חיישינן, וצ"ע בזה.

**סג.** בגמ' מאי ביניהו איכא בינייהו דחתום בי תרי מינייהו ביומיה ואינך מכאן ועד עשרה ימים מאן דאמר משום תנאי כשר ומאן דאמר משום עדים פסול. דלרבנן כיון דהוי הגו מוקדם הוא פסול. אבל קשה למה איירי כאן דווקא מכאן ועד עשרה ימים, הרי לרבנן הוא פסול אפי' בשחתמו אינך למחר או אפי' בלילה, דכיון דלא הושלם הגט ביום כתיבתו כבר בזה הוה מוקדם ופסול. ואין לומר דלכך איירי כאן בעשרה ימים כדי לפסול הגט אפי' לר"ש, והיינו

כר"ל דאמר דלר"ש מכאן ועד עשרה ימים פסול הוא, והיינו דלכו"ע בזה הוה פסול, ומשא"כ ביום אחד רק לרבנן הוה הגט פסול ואילו ר"ש מכשיר. דבאמת לר"ש גם בכהאי גוונא דחתמו עד עשרה ימים אין לו לפסול הגט ואפי' לר"ל, דהטעם שאמר ר"ל לפסול הגט לר"ש אחר עשרה ימים, זהו משום שהיות והוא המתין בחתימתו יש חשש שמשום שפיים עמה ביני לביני לכך המתין, ולכך פסול הגט, אבל כאן שמה שלא הושלם הגט עד עשרה ימים אין זה משום שהבעל לא החתים השטר, אלא רק משום שלא כל העדים חתמו מיד, ממילא אין חשש שפיים עמה ולכך לפסול הגט, וממילא רק לרבנן יהא פסול הגט, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא למה לא איירי כאן בשחתמו למחר או בלילה, וצ"ע.

דף יט ע"א

סד. במשנה בכל כותבים בדיו וכו' ובכל דבר שהוא של קיימא.

צריך ביאור למאי נכתב במשנה דבכל כותבים, הרי למעשה אמרינן במשנה שרק בשל קיימא כותבים, ולמה אמרו בכל כותבים. ועוד קשה דגם אם כוונת המשנה לדברים של קיימא, מ"מ יקשה למה בעינן לומר כן ב' פעמים, גם בכל כותבים וגם ובכל דבר של קיימא. ועוד קשה למה בגמ' הקשו רק על הא דאמרו במשנה ובכל דבר שהוא של קיימא לאתויי מאי, ואילו על בכל כותבים דכתיב בתחילה לא הקשו לאתויי מאי. ואולי יש לומר דבאמת בתחילה היה צריך לחדש דבכל דבר שהוא של קיימא כותבים, דהו"א דרק בדיו וכדו מה כותבים ולא בכל דבר של קיימא, ולכך אמרו בכל כותבים, ולזה נתכוונו במשנה לכל דבר שהוא של קיימא דווקא, רק דהקשו בגמ' דא"כ די לומר בתחילה בכל כותבים, ולמאי חזרו ואמרו ובכל דבר שהוא של קיימא, הרי כבר אמרנו דבכל כותבים. ואין לומר דלכך אמרו שוב בכל דבר של

קיימא כדי שנדע דמה שאמרו בתחילה בכל כותבים היינו בשל קיימא דווקא, והיינו דפרושי קמפרש לתחילת המשנה, דא"כ די לכתוב בסופו ובכל דבר שהוא של קיימא ולא לכתוב בתחילה בכל כותבים. ולכך תירצה הגמ' דבאמת הא דאמרו כן ב' פעמים בא לאתויי מי טריא ואפצא, דעל אף שלא נכתבו במשנה גם בהם כותבים.

**סו. בגמ' א"ל והלא לימדתנו רבינו כתב עליון כתב לענין שבת א"ל וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה.** היינו דעל אף שאמר ר' יוחנן גבי שבת דהוי כתב וחייב, מ"מ אמר כן מחמת שבאומד הדעת אמד ר' יוחנן דהוי כתב, אבל אין זה דבר ברור, וא"כ אין לעשות מעשה ע"פ זה לגרש אשה בה. עיין רש"י שביאר דאפי' גבי שבת דאמר חייב, מ"מ בזמן ביהמ"ק אין לחייבו על זה להביא הטאת, דיש בזה חשש של חולין לעזרה, שהרי רק באומד הדעת אמד כן ר' יוחנן ואין זה ברור. אבל קשה א"כ למה נקט ר' יוחנן

בדבריו גבי שבת שחייב עליה, הרי חייב בשבת היינו הטאת או סקילה, ואם אין זה ברור היה לו לומר דלכתחילה אסור לעשות כן, אבל חייב למה נקט בדבריו. ועוד קשה דאם חייב אינו למעשה וא"א להביא הטאת על זה, א"כ הרי זה ממש כמו הא דאמרי לה פטור, דהרי גם אם הדין הוא דפטור מסתמא הוי פטור אבל אסור, והיינו שלכתחילה לא יעשה כן על אף שמקלקל הוא, וא"כ מה החילוק בין שני שיטות אלו בין אלו דאמרי חייב לאלו דאמרי פטור. ואולי יש לומר בדוחק דעל אף שלדינא אין חילוק דהרי בשניהם אין מביא הטאת, מ"מ לאלו האומרים פטור ברור הוא שאין חייב הטאת עליה, ומשא"כ לאלו האומרים חייב יש צד וספק בדבר לחייבו הטאת, רק שלמעשה אין להביא מחשש חולין לעזרה, וצ"ע בכל זה.

דף יט ע"ב

**סו. בגמ' רב יהודה מצטער קרי וחתים אמר ליה עולא לא**



צריכת דהא ר"א מרא דארין  
 ישראל קרו קמיה וחתים ור"נ  
 וכו' ודווקא ר"נ וספרי דייני  
 דאית להו אימתא. היינו משום  
 דר' נחמן חתנא דבי נשיאה  
 וממונה מן הריש גלותא ופחדו  
 מיניה ספרי דייני יש לו לחתום  
 בכהאי גוונא, אבל לשאר אינשי  
 לא. לכאורה תימה יש כאן  
 בדברי עולא, דהרי עולא בא  
 לומר לרב יהודה שאין לו  
 להצטער ולקרות, ויש לו לחתום  
 בשיקראו לפניו, וכמו שעשו ר"א  
 ור"נ, ואילו מיד אח"כ מחל'ק  
 עולא דבשאר אינשי לא, וא"כ  
 אין לו לרב יהודה לעבד בר"נ,  
 וטוב עשה שמצטער וקרי, ומה  
 אמר לו עולא כלל. ואולי יש  
 לומר דהגם דאין ללמוד מר"נ  
 לשאר אינשי בכהאי גוונא  
 לחתום דלא שייך בה אימתא  
 כמותו, מ"מ גם מר"א וגם מר"נ  
 יש ללמוד דהם פסקו כרב גמדיא  
 דיש אפשרות לסמוך על אחרים  
 שיקראו לפניו, והגם דלא בכל  
 גוונא אפשר וכהא דרק בר"נ  
 דשייך בו אימתא התירו, מ"מ  
 יש למצוא עוד אפשרויות

אחרות שבהם כן יהא מותר גם  
 לשאר אינשי לשמוע אחרים  
 הקוראים לפניו ולחתום, והוא  
 כגון בשני אנשים המסיחים לפי  
 תומם זה אחר זה, וזכהא דעבד  
 רב פפא אפי' בכותים, וממילא  
 אמר עולא לרב יהודה שימצא  
 אופן המותר ויקראו לפניו  
 ויחתום, ואין צורך שיצטער  
 ויקרא בעצמו.

### דף כ ע"א

סז. בגמ' ורב יוסף מאי קמ"ל שאין  
 מי מילין על גבי מי מילין.  
 היינו דזהו חידושו שלכך ביאר  
 רב יוסף הדין בזה, לומר דעל  
 אף שיש חשש שכתבו במי  
 מילין ולכך אין רואים כאן הגט  
 שכתב מאחוריו של קלף הספר  
 תורה, מ"מ אין לחשוש לזה  
 דהרי קלף ס"ת הוא מעובד  
 בעפצים, וא"כ הרי זה מי מילין  
 ע"ג מי מילין ואינו נקרא כתב,  
 ולכך אינו גט, וממילא אפי'  
 חשש לזה ליכא. אבל קשה דמה  
 חידוש יש בדברי רב יוסף הרי  
 כבר אמרה ר' אבהו לעיל, דאין

מי מילין ע"ג מי מילין, ולמאי בעינן לחדש כן מן הא מעשה. ואולי יש לומר דרצה רב יוסף לחדש לנו דבאופן שכתב מאחורי הקלף של ס"ת ולא במי מילין ואלא שרואים כן להדיא דכן יהא בזה גט כשר, אע"פ שיש לומר שאין הספר שלו וכדומה, וזהו דאמרו בגמ' הא דמי מילין בא לחדש, דמתוך כך תדייק דבכתב רגיל מאחוריו כשר הוא, וצ"ע בזה.

פח. בגמ' אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא על העלה של זית דילמא שאני עלה של זית דחזי לאיצטרופי. היינו דבהא דשלחו מתם גבי איסורי הנאה חידוש גדול הוא יותר דכשר הגט בו, דעלה של זית לכל הפחות חזי לאיצטרופי והגם שבו לבד אין שוה פרוטה, מ"מ שייך במינו לשון נתינת ממון, והוא באופן שיתן הרבה עלים שיחד הם שוים פרוטה, ולכך שייך בו לשון ונתן, ומשא"כ גבי איסור הנאה לא שייך בו בשום כמות שוה פרוטה, ואולי בו לא שייך לשון ונתן ולא הוי גט, וזה קמ"ל

דבנתינת גט איירי ולא בנתינת ממון ולכך הגט כשר. אבל קשה דהיכן מצינו שבדבר דבעינן בו נתינה ממונית יהא כשר בחזי לאיצטרופי, הרי בקידושין ועוד דינים מצינו דהכיא דבעינן נתינת ממון לא מהני הא דחזי לאיצטרופי, ולמה יהא כאן הו"א דעלה של זית כשר משום דשייך בו לשון נתינת ממון, וצ"ע.

פט. בתוד"ה למימרא, הוה מצי לאקשווי מלוחות דכתיב בהו כתיבה בכמה קראי והיה כתבם חקוק כדכתיב חרות על הלוחות אלא דניחא ליה למיפרך מגט אגט. היינו דסבר תוס' דקושיא נכונה היא מן הא דלוחות רק שמגט אגט ניהא ליה למיפרך, והיות וניחא ליה יותר מגט אג אין צורך עוד בקושיא מן הא דלוחות. אבל קשה דמניין לו לתוס' דבלוחות גם איירי בחק יריכות דלכך הוה כתיבה, דלמא איירי שם בתוכות וא"כ גם אחר שתירצו הקושיא מהא דעבד דאיירי שם בחק יריכות, עדיין יקשה למה כאן גבי גט בתוכות לא הוי כתיבה. ואין לומר דהיות

וכתיב דמ"ם וסמ"ך שבלוחות בנם היו עומדין, והיינו שעל אף שלא היו תוכן מחוברים לאבן עמדו על מקומם, ממילא מוכרחים לומר דאיירי שחק יריכות ולכך שייך לומר בנם היו עומדין, אבל בחק תוכות מה נם שייך בו. דגם בחק תוכות יש לומר דהאות עצמה של המ"ם והסמ"ך שהיו בולטות ואינן מחוברות בנם היו עומדין, ואדרבא בזה ניחא יותר, דאין הנם בתוכות שלהם שהיו עומדין, אלא הנם היה בהם עצמם שבנם היו עומדין, וא"כ מה יתרצו על קושיא זו בגמ', וגם למה לא הקשו מיניה לכל הפחות אחר התירוץ מעבד. ואולי יש לומר דא"א להביא ראייה מהא דלוחות להא דגט כלל, ועל אף ששם יהא כשר הכתב גם בחק תוכות אין ראייה דבגט גם יהא כשר בכך, דבלוחות מכך שמצינו שהמ"ם והסמ"ך בנם היו עומדין, ממילא מצינו שם שאין צורך שיהא הכתב מונח ע"ג הדבר שהוא כתוב בו, אלא גם באותיות

פורחות באויר הוה כתב, וממילא דווקא בו הוה כתב בחק תוכות, דאין זה כתב ע"ג דבר, ומשא"כ בגט שבאותיות פורחות באויר הוה הגט פסול, דספר בעינן, וכמו שאמרו לקמן בהא שאמר הרי זה גיטך והנייר שלי שאין זו מגורשת, דיש לה רק אטותיות פורחות באויר, ממילא לכך גבי גט דבעינן כתב ע"ג הדבר אינו כתב בחק תוכות, ורק בחק יריכות הוה כתב וכשר בו הגט. וביתר ביאור הקשר שין מה דבעינן כתיבה ע"ג דבר לאם חק תוכות הוי כתב, נראה לבאר כך, דכאן דבעינן כתוב ע"ג ספר ובלאו הכי פסול, ממילא לכך חק תוכות שאין כתוב כלום בכהאי גוונא על הספר, אלא שחקק מסביביו ותוכו, לכך לא הוי כתב, ומשא"כ גבי לוחות דלא בעינן ע"ג ספר, ואדרבא איירי שחלקם לא היו ע"ג ספר אלא באויר, שם דווקא חק תוכות הוא דהוי כתב, משום דלכל הפחות יש כאן חתיכת אבן של הלוחות באויר בצורת המ"ם

והסמ"ך, אבל בחק יריכות אם היה כן ע"ג הלוחות, היה עולה שהמ"ם והסמ"ך שבאוויר הם כלום לא יהא בהם, שהרי האותיות עצמם מן אויר הם ואין בהם אפי' התיכת אבן, ורק תוכם אבן הוא, ובמאי יהיו נקראים כתב כלל, אלא ודאי דשם בעינן דווקא חק תוכות ולא חק יריכות כמו כאן ולא קשה מידי. אבל על תוס' שסבר דאחר הקושיא מן הא דעבד אין צורך בקושיא זו קשה למה לא הקשו כן. ואין לומר דאדרבא אחר שאמרנו שבלוחות הוה אופן אחר של כתב ממילא לא שייך כלל להקשות מן הא דלוחות, ולכך לא הקשו מיניה עוד. דא"כ יקשה למה אמר תוס' דרק משום דמיפרך מגט אגט לא הקשו מיניה, הרי כלל אין להקשות מיניה לגט, וצ"ע.

### דף כ ע"ב

ע. בגמ' בעי רמי בר המא היו מוחזקים בעבד שהוא שלו וגט כתוב על ידו והרי הוא יוצא מתחת ידה מהו מי אמרינן

אקנויי אקני לה או דלמא הוא מנפשיה עייל. היינו דיש צד לומר שבעלה הקנה לה את הגט וגירשה בו, ויש צד לומר שלא בעלה נתן לה העבד אלא הוא מעצמו הלך אליה, וממילא אינה מגורשת בכך, שהרי הבעל לא נתן לה הגט. וצריך לומר דלכך גבי הצד שכן הוי גט אמרו מי אקנויי אקני לה, והיינו שהקנה לה הבעל את העבד עצמו ובכך גירשה, דאי אפשר לומר שרק מסר לה את העבד ולא הקנה אותנו לה, דא"כ הוי כאומר הרי זה גיטך והנייר שלי שאין זו מגורשת, שהרי האותיות פורחות באויר. ולפי זה יש לומר שעל אף שאירי כאן בשאין עדי מסירה, שהרי אם היו עדי מסירה הרי אלו מעידים שהקנה לה העבד ולא בא מעצמו, ומ"מ יהא איבעיא זו גם לר"א דסבר עדי מסירה כרתי, דעל אף שבסתם אין הגט כרתי אלא בעדי מסירה, מ"מ כאן שהקנה לה את העבד וממילא יש בזה גם מסירה של הגט, אולי בזה יודה ר"א שהוא גט גם בלא עדי



מסירה, דהרי להקנות עבד אין צורך דווקא בעדי מסירה, והיות וממילא גם נמסר עמו הגט יהא גט בכך.

עא. בגמ' מאי הוי עלה תא שמע דאמר ר"ל הגדרות אין להן חזקה. היינו דמכך שמצינו גבי בהמה שא"א לעשות חזקת בעלות עליהם מהא שנמצאות אצלו, ממילא יש ללמוד משם דגם כאן בעבד אין הגט הוה גט בכך שהוא נמצא אצלה, דאפשר שמאיליו בא העבד אצלו. אבל קשה למה כל האיבעיא כאן הוא רק גבי עבד שיכול לילך מעצמו, למה לא איבעיא לן כן גם גבי סתם חפץ או אפי' שטר גט שכתב הבעל לאשתו, הרי גם בזה יש לומר שהיא לקחה מעצמה את הגט ובאמת לא נתן לה בעלה את הגט, דכמו כן יש להסתפק בכל האומרת גירשני בעלי בגט זה באופן שאין עדי מסירה, דאולי לקחה הגט בעצמה. ואין לומר דעל שטר או חפץ שכתב עליו גיטה שומר הבעל הדבר אצלו וא"א שתקח היא לבדה את

הגט, ומשא"כ בעבד שיכול לילך מעצמו, או אפי' לברוח. דכמו שעל השטר או החפץ יכול הבעל לשמור אצלו כך גם שייד בעבד, ולא מסתבר לחלק בזה. ואולי יש לומר דלא חיישינן שאשה תיקח גט לעצמה בלא שיתן לה הבעל את הגט, דגם אינה רוצה להקדים פורענות אנפשה, וגם טוב למיתב טן דן מלמיתב ארמלו, ואינה רוצה כלל להתגרש, ועוד שאין חשש שתרצה האשה להתגרש באופן כזה שאין גירושיה גירושין ותהא היא אח"כ אמורה לבעלה השני ובניה ממזרים, ורק גבי עבד חיישינן שבא הוא מעצמו, ואינה יודעת האשה כלל שבא מעצמו, אלא תחשוב ששלחו אדונו דהיינו בעלה, וממילא לכך יש לדון אם מגורשת בזה או לא, אבל בחפץ או בשטר לא חיישינן להכי, ולכך במה שהשטר או החפץ בידה נאמינה שנתגרשה כדין ושנתן לה בעלה גט זה.

## דף כא ע"א

עב. בגמ' ואי בעית אימא שליחות לקבלה נמי אשכחן בעל כרחא שכן אב מקבל גט לבתו קטנה בע"כ. היינו דאפי' דבשליחות שמיירי כאן עכשיו א"א למנותו בעל כרחא להיות שליח לקבלה, דאיירי כאן לא איירי מאב לבתו קטנה, מ"מ כיון דמצינו שליחות לקבלה באיזה אופן שהיא בעל כרחא, לכך כל שליח לקבלה כשר. אבל קשה דא"כ מה הקשה כלל אביי על רבא מהא דחצירה שבאה במתנה א"א בעל כרחא, הרי בחצירה מצינו גם בעל כרחא, והוא בחצירה שמכבר הימים, שאם יזרוק לה הבעל הגט בחצירה אפי' בעל כרחא נקנה לה, ולמה לא יהיו כל חצירה קונים בשביל זה אפי' שבאופן זה עצמו לא שייך בעל כרחא. ועיין בתוד"ה ואיביית אימא שכבר הקשה קושיא זו דמצינו חצר הבא במתנה שקונה לה בע"כ, והיינו שבשינתן לה מכבר, ותירץ שם דהיות ויכולה להקיר חצירה

ובכך לא תקנה הגט על ידו, ממילא א"א לומר דבע"כ קונה בו. אבל עדיין קשה דהרי רק לגבי המתנה עצמה יכולה להפקירו אבל גבי הגט עצמו אם הכנים לה שם קודם שידעה או קודם שהפקירה כן קנה לה בעל כרחא. ועוד קשה דאם בשיכולה להפקירה איירי, למה הקשה אביי קושייתו דווקא על חצר שניתן לה במתנה, הרי כל חצר שלה יכולה להפקיר ולא לקנות בע"כ, ולא רק במה שניתן לה במתנה, וה"ה בנחלה שקיבלה מאבותיה. ואולי יש לומר דמ"מ כיון דאם אמרה איני רוצה לקבל מתנה ממנו לא יוכל ליתן לה הגט בעל כרחא לחצר זו שניתנה במתנה, לכך הקשה בזה אביי, דבה לא שייך בעל כרחא. אבל באמת עדיין קשה דמה יהא בחצר שבמציאות כבר קבלה במתנה והסכימה לקבלו, הרי עכשיו גבי הגט שייך שיקנה לה אותו חצר בעל כרחא, ועדיין יקשה על אביי מה היה קושייתו, וצ"ע.

דף כא ע"ב

אמתו לשניהם ובוזה תתגרש,  
 דמניין לנו דבעינן כתיבה דווקא  
 אם לא הוה כתיב וכתב,  
 ואדרבא בזה היה ניהא לכאורה  
 יותר דבעינן ספר כריתות דבר  
 שהוא עצמו נכרת וכורת  
 ביניהם. ועוד דאפשר שדי בזה  
 שיתן לה איזה חפץ ובו בזמן  
 יאמר לו דהוא מגרשה, ובכך  
 יהא אותו חפץ הסימן לגירושיה,  
 ומניין דבעינן כתיבה דווקא.  
 ועיין בתוד"ה בכתיבה דכתב  
 דתרי וכתב לה כתיבי, ומחד  
 דרשינן וכתב לה לשמה, ומן  
 השני למידים דבכתיבה  
 מתגרשת ומלה למידים לה ולא  
 לה לחברתה. ולפי דבריו ניהא,  
 דבאותו וכתב לה הראשון  
 שממנו למידים דבעינן כתיבה  
 לשמה, כבר מינה למידים  
 דבעינן כתיבה, וממילא לכך  
 קשה וכתב לה השני למאי  
 נכתב, וזה תירצו דבכתיבה  
 מתגרשת ולא בכסף, רק דעל  
 הריטב"א קשה איך למד  
 דכתיבה בעינן בלא דכתיב  
 וכתב, וצ"ע.

עג. בגמ' ורבנן האי בספר מאי  
 עבדי ליה מיבעי ליה בכתיבה  
 מתגרשת ואינה מתגרשת  
 בכסף. היינו דהיה קשה על  
 רבנן דלמאי בעינן למיכתב  
 וכתב, הרי לרבנן אין למידים  
 מינה דעל כל דבר שכתב  
 מתגרשת, וא"כ למאי נכתב כלל  
 וכתב, וזה תירצו דלמימר  
 דכסף אינה מתגרשת נכתב.  
 אבל קשה דאפשר לומר  
 בפשיטות דלרבנן כתיב וכתב  
 למימר דבעינן כלל למיכתב  
 הגט, ואם לא היה כתיב  
 למיכתב הו"א דכלל אין צורך  
 בכתיבה. ועיין בריטב"א דתירץ  
 דבלאו וכתב גם ידעינן דבעינן  
 כתיבה, דאל"כ על מה אמרו  
 ונתן בידה, דאיך תתגרש  
 בנתינה שלו לידה אם לא  
 שנכתב באותו דבר שמגרשה,  
 וממילא לכך הקשו וכתב מאי  
 עבדי ליה. אבל עדיין קשה  
 דלמה לא נאמר דדי ליתן לה  
 דבר שה יהא הכורת ביניהם,  
 וכגון ליתן לה דבר שיכרתו

עד. בגמ' כתב על המחובר והאמרת רישא אין כותבין אמר רב יהודה אמר שמואל והוא ששייר מקום התורף. היינו דבאמת באם כתב התורף פסול הגט. אבל קשה מה כלל הקושיא והאמרת רישא, הרי אפשר לומר בפשיטות דברישיא איירי לכתחילה שלא יכתוב, ואח"כ אמרו דבדיעבד אם כן כתב כשר, והיינו שמה שלכתחילה לא יכתוב הוא מחשש שיחתמו על הגט בעודו מחובר, ואין זה גט, כיון שמחוסר קציצה הוא. ויש לומר דזהו באמת כוונת הגמ' רק דבזה יש חילוק בין השיטות דר"א ור"מ וכדלקמן, דלר"א דעדי מסירה כרתי בעינן שיר התורף לעיקר כשרותו של הגט, דהרי בזה כבר הוה סיום כתיבת הגט, ואינו גט שמחוסר קציצה הוא, ומשא"כ לר"מ באמת אין צריך ששייר התורף דגם בלא עדים לא הוי גט, ודי שיחתום אחר הקציצה להכשירו. וממילא מה שאמרו כאן שייר התורף הוא רק לר"א וכהמשך הגמ'.

בגמ' וכן אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן והוא ששייר מקום התורף ור' אלעזר היא דאמר עדי מסירה כרתי. היינו דלדעתו אם כתב התורף כשהוא מחובר הגט פסול, דבכך כבר סיים לכתוב הגט, דהרי לשיטתו העדי חתימה אין צורך בהם, וא"כ הוה גט דמחוסר קציצה שהוא פסול. אבל קשה דבע"א אמרו בגמ' שאשה כותבת את גיטה שאין קיום הגט אלא בחותמיו, והיינו שיכולה להקנות את השטר אחר שכבר כתבה כל הגט, כיון שעדיין לא חתמו עליו עדים, דדי שמעשה החתימה יהא אחר שהקנתה השטר לבעל, דבכך נעשה הגט גט ונעשה בכשרות, וביאר ברש"י לקמן (כג. בד"ה והוא שהיה) דלר"א דאמר עדי מסירה כרתי גם הוא סובר כן, רק דלדעתו אין הקיום בחותמיו אלא בעדי המסירה, אבל מ"מ גם לר"א די שתכתוב האשה את גיטה ותקנהו לבעל קודם המסירה בעדים, משמע משם דגט לא מסתיים לדון אם הוא



כשר עד שעת מסירתו בעדים, וא"כ למה כאן אמרו דלר"א בעינן ששייר מקום התורף, הרי ממילא לא הסתיים הגט עד מסירתו, ולמה לא יהא כשר הגט במחובר גם בלא נשתייר כל זמן שלא נמסר, ואלא ממע מן הגמ' כאן דלר"א כן מסתיים השטר קודם המסירה, והדיון גבי כשרות הגט הוא קודם למסירה, וא"כ יקשה לגמ' שם שאמרו דגם לר"א האשה כותבת את גיטה. ואין לומר דגם שם איירי ששיירה מקום התורף, וכדתירץ שם רב יהודה אמר שמואל דמה דחרש שוטה וקטן כותבים את הגט היינו ששייר מקום התורף, דהרי בעינן שיכתבו את התורף לשמה, וממילא ה"ה באשה הכותבת את גיטה. דהרי כל הנידון שם הוא רק לגבי חרש שוטה וקטן שאינם בני דעה, אבל אשה דבת דעה היא וכותבת לשמה לא מצינו שם שאירי בהכי ששיירה מקום התורף, ועוד דלרב הונא דאמר שם והוא שגדול עומד על גביו לדעתו לא איירי ששייר מקום

התורף, דהוא סבר דדי בעומד על גביו להכשירו שיהא נחשב לשמה, ושיטה זו דלשמה ר"א היא דבעי כתיבה לשמה, וחזינן דלא בעינן שם שייר מקום התורף אפי' גבי חרש שוטה וקטן, וכ"ש גבי אשה דלא הוזכר כלל שם דמצריכינן בהכי, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא למה כאן אמרו דלר"א מסתיים הגט בכתיבה ולכך בעינן שייר מקום התורף. ואולי יש לומר שהגם שלר"א אין מסתיים הגט בכתיבתו, שהרי במסירה תליא מילתא, דעדי מסירה כרתי, מ"מ הכתיבה עצמה אין לה להיות במחובר אלא בשאין מחוסר קציצה, ועל אף שהנתינה היא בתר הקציצה, דמה דכתיב וכתב ונתן אין הכוונה שהנתינה תהא בתר קציצה, דזה ודאי שא"א ליתן לה במחובר, שהאיך יעבירו מידו לידה וישאר אצלה אם עדיין מחובר הוא, אלא הלימוד שלא יהא מחוסר קציצה איירי על הכתיבה עצמה, שיהא הכתיבה באופן שהוא יכול לימסר עכשיו בזמן הכתיבה,

## דף כב ע"א

ובזה נחלקו ר"א ור"מ מתי הוא זמן הכתיבה, דלר"א בכתיבת הגט עצמו איירי, ואילו לר"מ בחתימת הגט איירי, ולכך גם גבי לשמה נחלקו בזה אם הכתיבה בעינן לשמה או רק החתימה, וממילא הגם דלגבי אשה שכותבת גיטה יכולה לכתוב הכל ואפי' התורף, זהו משום שעדי מסירה כרתי ואין צורך שיהא הכתיבה שלו, ומשא"כ גבי מחוסר קציצה בכתיבה עצמה בעינן תלוש, ולכך רק בשייר מקום התורף כשר. אבל קשה דלמה גבי כתיבת הגט עצמו אין למידים דבעינן כתיבה שלו גם בשעת הכתיבה עצמה, הרי וכתב כתיב והיינו שהוא כותב הגט, והגם שאין הכרח שהוא יכתוב בידיים, מ"מ בשעת הכתיבה בעינן שיהא שלו, וא"כ עדיין יקשה האידך האשה כותבת את גיטה ולא מיירי שם ששיירה לכל הפחות מקום התורף, וצ"ע.

עו. בגמ' מכר בעל זרעים לבעל עציץ לא קנה עד שיחזיק בזרעים. היינו דהוא צריך לעשות מעשה חזקה כגון שינכש או יעדור בזרעים, והוא משום דקרקע אין נקנית אלא בכסף או בשטר או בחזקה, וזרעים אלו כיון שיש להם יניקה מן הקרקע כקרקע הם נחשבים, ולכך בעינן בהו קנין חזקה כבקרקע. אבל קשה דלמה לא נאמר דיקנה הזרעים בקנין חצר, שהרי העציץ שלו הוא ויקנהו לו בקנין חצר, דהרי גם העציץ מחובר עכשיו לקרקע ונחשבהו כחצר להקנותו לו, או אפי' שיקנהו במשיכה ולא יהיו בעינן קנין חזקה דווקא, ועל אף שבקרקע לא מצינו קנין חצר או משיכה, זהו משום דלא שייך בו קנין זה, שאין קרקע נכנס לחצירו וגם א"א למושכו, אבל כאן שכן שייך לקנותו בהכי למה לא נקנהו בכך. ואולי יש לומר דאחר שבסתם קרקע לא שייכי הני קניינים, ממילא גם

הזרעים שיש להם דין קרקע לא ישתנה דינם על אף שבהם כן שייכי קניינים אלו, דלא פלוג בין קרקע לקרקע.

עז. בגמ' נקבו בארץ ונופו בחו"ל אביי אמר בתר נקבו אזלינן ורבא אמר בתר נופו אזלינן. ראיתי מבארים דשיטת רבא הוא דעיקר יניקתו מן נופו הוא ולא מן נקבו, ולכך אזלינן בתר נופו ופטור מן המעשר, וכן משמע מתוד"ה בתר דבאמת לנופו יש יניקה. אבל קשה דאיך שייך כלל למימר דהיניקה בא מן נופו, הרי המציאות הוא שרואים אנו שנופו גדל ממקום נקבו, ועל אף שאח"כ כשממשיך נופו לגדול אין רואים בחוש דמן נקבו הוא גדל, מ"מ מסתבר דכשם שתחילת גידולו מן נקבו בא, כך גם המשך יניקתו וגידולו מן נקבו הוא בא, ולמה אמר רבא דבתר נופו אזלינן, וכשם שבאדאשרוש כו"ע לא פליגי דבתר נקבו אזלינן, דמסתבר דהמשך גידולו מן השורשים הוא בא כמו בתחילת גכידולו. ואפשר לומר דיש חילוק בין נופו

הגדל מן נקב דאשרוש לדלא אשרוש, דדווקא בדאשרוש כיון שבשורשיו יש יניקה חזקה יותר דהרי מחובר לקרקע הוא, ממילא שם מוכרחים לומר דגם המשך היניקה מן השורש הוא בא, ומשא"כ בדלא אשרוש הגם דבתחילת גידולו בא מן נקבו, דהרי לא היה עדיין נופו, מ"מ אחר שכבר גדל נופו, ואין חיבור לנקבו אל הקרקע יותר מן נופו, ממילא אין להעדיף בשביל יניקתו ליזל דווקא בתר נקבו, וממילא היות וגבי יניקה נקבו ונופו שוים, לכך סבר רבא דאזלינן בתר נופו שבו גם יש לו יניקה כמו נקבו, ונוסף על זה עיקר המקום שנמצא נופו הוי בחו"ל, ולכך פטור מן המעשר ואחריו אזלינן, ומשא"כ אביי סבר דכיון דבתחילה התחיל גידולו מן נקבו, הגם דאין רואים בחוש שיניקתו בנקבו חיבורה גדול מן היניקה של נופו, מ"מ כיון דיניקתו הוא כבר לאורך זמן ומתחילת גידולו, ודאי יניקתו מנקבו היא העיקר ולכך אזלינן בתר נקבו.

## דף כב ע"ב

עה. בגמ' אבל בשאר שטרות לא דכתיב ונתתם בכלי הרש למען יעמדו ימים רבים ור' יוחנן אמר אפי' בשאר שטרות והכתיב למען יעמדו ימים רבים התם עצה טובה קמ"ל. עיין ברש"י דביאר הטעם דבשאר שטרות לא הכשיר ר"א, כיון דחיישינן שמא לא מפיך ליה לשטר עד זמן ארוך וישכחו עדי מסירה את הדבר ויסמכו בו על עדי חתימה, והיות ויכול להזדייף הוא חיישינן שיזיפו, והותם העדים ישאר עליהם. אבל קשה דאם זהו הטעם למה דבשאר שטרות לא מכשיר ר"א, א"כ למאי הביאו כאן בגמ' למען הכתוב יעמדו ימים רבים, הרי הקושיא קושיא היא גם בלא הפסוק כלל, וגם לפי זה מה יתורץ מה דתירצו לר' יוחנן התם עצה טובה קמ"ל, הרי גם אם מן הפסוק לא יקשה, עדיין יש לחשוש לחשש הנ"ל, ולמה לר' יוחנן מכשיר ר"א גם בשאר שטרות. ואולי יש לומר דבלא

הפסוק לא נדע שיש אפשרות להשתמש בשטר ולקיים הכתוב בו לזמן ארוך, אלא דמיד במסירתו ובעדי מסירה יש לקיים הכתוב בו, וממילא א"כ לא יהא שום חשש שיזיף השטר אח"כ, דא"א לפעול מכוחו לזמן ארוך, ולכן הביאו הכתוב הפסוק למען יעמדו דמשמע דאפשר לפעול מכוחו גם לזמן ארוך ואחר זמן, וממילא לכך חיישינן שיזיף ויוציא מכוחו שלא כדין, ומשא"כ לר' יוחנן תירצו דאין הפסוק בא לומר הוראה דיוכל לפעול מכוח השטר לזמן ארוך, אלא עצה טובה בא הכתוב לומר שיעמוד השטר לימים רבים ובכך יהא ראיה למה שפעל מכוח השטר במסירתו, אבל באמת לאחר זמן א"א לפעול מכוחו, וממילא אין לר' יוחנן חשש זה שיזיפו ויוציא ע"פ שלא כדין.

## דף כג ע"א

עט. בגמ' איתיביה כשהוא כותבו כאילו כותבו לשמה מאי לאו כשהוא כותבו לתורף לשמה



כאילו כותבו לטופס לשמה לא כשהוא חותמו לשמה כאילו כותבו לשמה. היינו שבאמת אין צריכין לכתוב הגט לשמה ודי שיהא החתימה לשמה, וכר"מ שסבר דוכתב לה לשמה על החתימה קאי ולא על הכתיבה. אבל קשה דאם כר"מ סבירא לן דאין צריכין לכתוב הגט לשמה, למאי אמרו בברייתא כאילו כותבו לשמה, הרי גם כאילו אין צריכין, ודי לומר כשהוא חותמו לשמה די בהכי. ואין לומר דבאמת גם עכשיו סבירא לן כר"א דבעינן כתיבה לשמה, וזהו החידוש דבחתימו לשמה כאילו כותבו לשמה ודי בהכי, דאם כר"א סבירא לן אין מכאן כלל קושיא על ר"מ, ודי לפרשו בפשיטות דבכתיבת התורף כאילו כותבו כולו לשמה, וגם מכך דמיד אח"כ בגמ' תירצו איבעיא אימא כר"א, משמע דעכשיו כן מתרצינן כר"מ, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא למאי בעינן שיהא נחשב שכותבו לשמה. ואולי יש לומר דלפי תירוץ זה

בגמ' יש לבאר שיטת ר"מ דמה שאמרו וכתב לה אפי' דמפרשינן וכתב אחתימה, מ"מ מה דנקט הכתוב כתיבה משמע דבכך שחותם לשמה הוי כאילו כתבו לשמה, ולכך כתיב וכתב ולא וחתם, אבל צ"ע בזה.

## דף כג ע"ב

פ. בגמ' א"ל אב"י אדרבה איפכא מסתברא בארץ דאי אתי בעל מערער משגחינן ביה דאיכא למימר לקלקולא קא מיכוונה לא מהימנא בחו"ל וכו'. היינו דבחו"ל דלא משגחינן בערעור דבעל ואין חשש לקלקולא מהימנא. אבל קשה דגם אם אין להאמינה בארץ משום חשש קלקול, מ"מ למה בחו"ל דאדיבורא דידה קא סמכינן נאמינה, הרי אם בין בארץ ובין בחו"ל יש טעם שלא להאמינה, למה באמת נאמינה כלל אפי' בחד מאלו, אדרבה בשניהם אין להאמינה כל אחד מטעמו, ויקשה למה באמת אמרו

כו

ביאורים

מסכת גיטין

והערות

במשנה דכן יש לקבל שליחותה,  
וצ"ע.